

Од секогаш иднината претставувала тема за која се интересира секоја човечка индивидуа. Секое суштество сака однапред да знае каков ќе му биде животот во наредниот период, дали ќе има подобрување или пак, уназадување. Меѓутоа, денес просечниот Балканец не може да размислува ниту на утрешнината ниту, пак, на подалечната иднина, затоа што е сконцентриран само на денешнината во која некој отаде големите води го крои светот за наредните 20 или 50 години. Како во тој период да се преуреди планетата Земја, кој да биде зависен и покорен, а кој надреден итн. Размислувањата за иднината секогаш го привлекувале вниманието на авантуристите, филмаците, утопистите. Но, таа идеја на размислувања сè повеќе е во фокусот на вниманието на политичките елити од најраз-

виените земји, пред сè, во САД, како главен креатор на геополитичките и безбедносните случувања во светот. Секој закон кој се донесува, секој проект кој се спроведува е однос насочен кон иднината, па оттука секој мал чекор е придонес во утрешното живеење.

ШИРЕЊЕТО НА ТЕХНОЛОГИЈАТА

Неодамна централната разузнавачка агенција ЦИА објави извештај под наслов "Планирање на глобалната иднина", преку кој се обидува да го предвиди развојот на светот до 2020 година. Се проценува дека таквите анализи се разгледуваат само на универзитетите или на невладините организации, меѓутоа сè поголем замав зема и во институциите кои ги креираат надворешните политики и односот кон другите држави. Светот се

пирања ќе бидат сè помалку релевантни. Националната држава како уредување ќе продолжи да биде доминантна во светот, но економската глобализација и ширењето на технологијата ќе вршат голем притисок врз владите. Слично влијание ќе има и религијата. Глобализацијата ќе урне многу фактори, глобалните корпорации ќе станат главните фактори за промени и ќе бидат надвор од контрола на било која држава. Успехот или неуспехот на нациите ќе зависи од тоа колку брзо, ефикасно и успешно ќе одржуваат чекор со технолошките промени. Нациите кои ќе заостануваат на тоа поле ќе тонат во економската бездна на глобализацијата. Ќе се проширува јазот меѓу оние кои имаат корист и профитираат и оние кои заостануваат во развојот на технолошките достигнувања. Се проценува дека во 2020 година на секои 100 жители

ПРЕТСТОЈАТ ДЕЦЕНИИ НА ГЛОБАЛИЗАЦИЈА И НА ТЕРОРИЗАМ

Се претпоставува дека Кина и Индија ќе се појават како главни играчи на глобалната светска сцена, иако е неизвесно да се претпостави колку тие ќе бидат способни и подготвени паметно да ја користат својата новосоздадена моќ и каква ќе биде нивната позиција кон меѓународната заедница. Радикално ќе се промени начинот на кој сега комуницираат истокот и западот, северот и југот. Традиционалните регионални групирања ќе бидат сè помалку релевантни. Националната држава како уредување ќе продолжи да биде доминантна во светот, но економската глобализација и ширењето на технологијата ќе вршат голем притисок врз владите.

Пишува: Мишко ТАЛЕСКИ

наоѓа во драматични и во брзи промени. Никогаш, од формирањето на системот на западното сојузничтво во 1949 година, светот не се наоѓал во општествени промени како во овој период. Се претпоставува дека Кина и Индија ќе се појават како главни играчи на глобалната светска сцена, иако е неизвесно да се претпостави колку тие ќе бидат способни и подготвени паметно да ја користат својата новосоздадена моќ и каква ќе биде нивната позиција кон меѓународната заедница. Подемот на големата Кина најмногу ќе зависи од тоа колку успешно ќе ги искористи воените и економските потенцијали кои ги има на располагање. Кина игра на картата на воспоставување азиски културен идентитет, кој треба да го доведе во прашање западниот модел. Како што со текот на времето Азија ќе се здобива со економска моќ така таа ќе почне да го доведува во прашање постојниот модел на светските индустриски стандарди. Радикално ќе се промени начинот на кој сега комуницираат истокот и западот, северот и југот. Традиционалните регионални гру-

4 ќе бидат од САД, 5 од Западна Европа, а 56 од Азија. Обединетите нации и меѓународните финансиски организации ризикуваат да станат застарени модели на управување со планетата доколку не се прилагодат на промените во светскиот систем, вклучувајќи ги и новонастанатите сили. И поборниците и противниците на мултилатеризмот се согласуваат дека Руанда, Босна и Сомалија демонстрираа неефикасност, недостаток на подготвеност и слабост на глобалните и на регионалните институции да го решат проблемот на поефикасен начин. Во наредните петнаесеттина години се очекува вооружените судири да добијат неконвенционален и нерегуларен облик, ќе се војува со технологија и со нуклеарна техника, а не со луѓе. Нешто слично како на 11 септември 2001 година во САД. Радикалниот ислам ќе има сè поголемо влијание, ќе се потпира на различни етнички и национални групи, а можно е да креира и баласт која ќе ги надмине националните граници. Постои реална потенцијална опасност од ширење на идеологијата на џихадот. Светот, со исклучок на Европа, ќе стане сè повеќе религиозен и ќе има бројни следбеници. (хинду националисти, христијански евангелисти, еврејски фундаменталисти или муслимански радикали, кои ќе станат активисти со поглед кон светот кој бара

Успехот или неуспехот на нациите ќе зависи од тоа колку брзо, ефикасно и успешно тие ќе одржуваат чекор со технолошките промени. Нациите кои ќе застануваат на тоа поле ќе тонат во економската бездна на глобализацијата. Ќе се проширува јазот меѓу оние кои имаат корист и профитираат и оние кои застануваат во развојот на технолошките достигнувања. Се проценува дека во 2020 година на секои 100 жители 4 ќе бидат од САД, 5 од

Западна Европа, а 56 од Азија. Обединетите нации и меѓународните финансиски организации ризикуваат да станат застарени модели на управување со планетата доколку не се прилагодат на промените во светскиот систем, вклучувајќи ги и новонастанатите сили. И поборниците и противниците на мултилатеризмот се согласуваат дека Руанда, Босна и Сомалија демонстрираа неефикасност, недостаток на подготвеност и слабост на глобалните и на регионалните институции да го решат проблемот на поефикасен начин. Во наредните петнаесеттина години се очекува вооружените судири да добијат неконвенционален и нерегуларен облик, ќе се војува со технологија и со нуклеарна техника, а не со луѓе. Нешто слично како на 11 септември 2001 година во САД. Радикалниот ислам ќе има сè поголемо влијание, ќе се потпира на различни етнички и национални групи, а можно е да креира и баласт која ќе ги надмине националните граници.

ЗАСТАРЕНИ МОДЕЛИ НА УПРАВУВАЊЕ СО ПЛАНЕТАТА!

социјална промена. Ќе се поттикнува широка религиозна борба.)

Слабите влади, стопанствата кои застануваат, религиозниот екстремизам и високиот наталитет ќе создадат потенцијали за внатрешни судири. Во најголем дел земјите кои се најмногу наклонети кон насилство ќе бидат и најкритични точки на планетата, пред сè, оние од подсахарска Африка, Северна Африка, Среден Исток, Балкан, до Кавказ, Јужна и Централна Азија. Земјите во овие региони застануваат на скалилото за оценување во глобализацијата. Во ниту еден случај тероризмот нема да биде намален, туку тој ќе еволуира со новосоздадени групи, најчесто поврзани на одреден начин со радикалниот ислам. Најголема загриженост ќе произлегува од можноста тие групи да дојдат до разни биолошки агенсии или нуклеарни уреди, кои би предизвикале масовни загуби и во човечки потенцијал и во материјални ресурси. Авторите на овој извештај, изготвен за потребите на американската ЦИА, предвидуваат голема несигурност од опасностите кои со себе ги носи глобалниот тероризам, но и глобализацијата. Овие два сегмента од лежиштето ќе ја изместат статус кво ситуацијата и ќе предизвикаат економски и политички последици. Се предвидува дека до 2020 година ниту една земја нема да може да ѝ биде сериозен ривал на Америка во воената моќ, но сè повеќе држави ќе успеат да ги натераат Американците да фрлат повеќе пари за нивните воени акции на кои ќе бидат предизвикани администрациите во Белата куќа. Тоа се однесува на Иран и на

Северна Кореја, кои ќе поседуваат нуклеарно оружје и системи за негова употреба. Фокусот на вниманието ќе биде насочен, пред сè, на процесите на глобализацијата, кои ќе предизвикаат несогледливо последици за многу неразвиени и за земји во развој. Буквално тие ќе се претопат во силните светски економии и ќе го изгубат своето значење. За да можат слабите земји да опстанат ќе им бидат потребни неопходни и коренити промени во судската област, законодавниот систем и во севкупниот менталитет и склоп на размислувања. Неуспехот во тие реформи ќе значи сериозна закана за опстанокот на било која национална држава. Во своите програми за помош на земјите, на пример, во балканскиот регион, САД секогаш имале економска компонента. Сè тоа треба да придонесе за стопански раст, без кој сите ние би се изгубиле во глобализацијата, практично би исчезнале. Во ниту една земја од регионот не се успеа да се поврзат поединечните проблеми во еден сеопфатен пакет преку кој полесно би се совладале напластените нерешени прашања.

Граѓаните сè уште сомнително гледаат на приватните бизниси, поврзувајќи ги со организираниот криминал во државата. Сè уште во институциите на системот гледаат корупција, а не заштитен механизам за нивните интереси и слично. Американскиот модел не е идеален, но нуди сеопфатен пристап за поттикнување на стопанскиот раст и издигнување на економијата на едно повисоко рамниште.

РАЗЛИКАТА ВО МОКТА

Пред петнаесеттина години ширум светот почнаа да се уриваат границите во секој поглед - политички, економски, технолошки, а резултат од таквите раздвижувања е денешната глобализација. Во наредните петнаесеттина години ќе напредуваат САД и Европа. ЕУ ќе се прошири низ целиот Балкан, а Кина и Јапонија ќе ги следи досега невидена стапка на развој. И во 2020 година Америка ќе биде најмоќната држава во светот, таа ќе биде неприкосновена во секоја област. Доларот сè повеќе ќе јакне и покрај актуелната надмоќност на еврото. Сепак, Кина и Индија ќе ја намалат разликата на моќта во споредба со САД, но далеку ќе биде ривалството. Аналитичарите велат дека сè уште е рано да се прогнозира т.н. азииски век. Тие две земји и натаму ќе останат сиромашни, а ќе јакнат воено и економски. Се предвидува дека индустриското производство во Кина по глава на жител ќе изнесува толку колку што во моментот е во Полска. Што се однесува до ширењето на Европа кон нејзините југоисточни делови се проценува дека нејзин составен дел ќе стане и Турција и покрај големите противења на дел од европските земји. Статистиките велат дека секој седми граѓанин на ЕУ ќе биде Турчин. Со приемот на сиромашните земји во ЕУ просечниот приход по глава на жител во Европа ќе изнесува само 56 отсто од просечниот приход во САД, односно Европејците ќе заработуваат малку повеќе од половината заработувачка на Американците. Во наредните петнаесеттина години не треба премногу да се очекува од развојот на Чешка, Унгарија, Романија и на земјите кандидати за влез во Унијата. Во овој нареден период во САД и во Европа ќе згаснат многу работни места како последица на развојот на технологијата. Сè помалку работници ќе има во областа на образованието, здравството и консалтингот. Америка ќе продолжи да профитира во областа на информационо-комуникационата технологија. Во 2020 година во просек работниците ќе заработуваат околу 45 отсто повеќе отколку денес. Некои региони кои денес се просечни, силно ќе се развиваат и ќе профитираат. Производството во Кина ќе порасне за 350 отсто, што е силен показател дека таму стопанството се движи. Наспроти тоа, останатите делови во светот ќе бидат во загуба, бидејќи нема да покажуваат ниво на продуктивност. Предвидувањата на денешните центри на моќта сепак имаат оптимистички прогнози за нашиот регион. Едно е сигурно - ќе се најдеме во јатото на европските демократии. Тоа е поттик новите македонски гарнитурни да го одработат веќе почнатото и ветеното.